

«Նոր ժամանակի կրթության ուն» ՀԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

Հետազոտության թեման՝ Ուսուցչի կողմից երեխաների ուսումնառության ընթացքում նկատված կրթական կարիքների բացահայտումը

Առարկան՝ Աշխարհագրություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Հակոբյան Ռիմա

*Ուսումնական հաստատություն՝ Դաշտադեմի Գ.
Բաղդասարյանի անվան միջն. դպրոց*

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն-----	3
Ուսուցչի կողմից երեխաների ուսումնառության ընթացքում նկատված կրթական կարիքների բացահայտումը-----	4
Եզրակացություն-----	14
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	15

Ներածություն

Թեմայի կարևորությունը: Առաջին բաղադրիչը մոտիվացիան է: Ուսումնական գործունեությունը բազմադրդապատճառականցված է. այն դրդվում և ուղղորդվում է ուսումնական տարբեր դրդապատճառներով: Նրանցում կան դրդապատճառներ՝ առավել ադեկվատ ուսումնական խնդիրներին. եթե նրանք ձևավորվում են աշակերտի մոտ, նրա ուսումնական գործունեությունը դառնում է արդյունավետ, իմաստավորված: Դ. Էլկոնինը դևանք անվանել է ուսումնա-ճանաչողական դրդապատճառներ: Նրանց հիմքում ընկած են ճանաչողության և ինքնազարգացման պահանջումները: Երեխան պետք է մոտիվացված լինի ոչ միայն ուսումնական գործունեության արդյունքով այլև հենց նրա գործընթացով: Մա նաև սեփական անձնային աճի, ինքնակատարելագործման, ընդունակությունների զարգացման դրդապատճառն է:

Երկրորդ բաղադրիչը ուսումնական խնդիրն է, այսինքն՝ առաջադրանքների համակարգը որոնց կատարման ընթացքում երեխան յուրացնում է գործողությունների առավել ընդհանուր միջոցներ: Ուսումնական խնդիրը անհրաժեշտ է տարբերել առանձին առաջադրանքներից:

Սովորաբար երեխաները, լուծելով մեծ քանակությամբ կոնկրետ առաջադրանքներ, իրենք են տարերայնորեն բացահայտում նրանց լուծման ընդհանուր միջոցը, ընդ որում այն միջոցը տարբեր աշակերտների կողմից գիտակցվում է տարբեր չափով: Զարգացնող ուսուցումը ենթադրում է երեխաների և ուսուցչի կողմից խնդիրների մի մեծ խմբի լուծման միջոցի համատեղ բացահայտում և ձևակերպում: Այս դեպքում ընդհանուր միջոցը դառնում է օրինակ և հեշտ տարածվում է այդ դասի այլ առաջադրանքների վրա, ուսումնական գործունեությունը դառնում է առավել արդյունավետ, իսկ սխալներն աստիճանաբար վերանում են:

Թեմայի նպատակ՝ ուսումնասիրել ուսումնական գործունեության էությունը:

Իմ առջև դրվեցին հետևյալ խնդիրները՝

1. Ներկայացնել ուսումնական գործունեությունը:
2. Վերլուծել երեխաների ուսումնառության բացահայտումը:

Ուսուցչի կողմից երեխաների ուսումնառության ընթացքում նկատված կրթական կարիքների բացահայտումը

Երեխաները պետք է յուրացնեն բառի նշանակության և ձևի միջև կապը: Դրա համար էլ նա յուրացնում է բառի հետ գործողության հիմնական միջոցները. պետք է փոխել բառը, համեմատել այն նոր ձևավորվածի հետ և իմաստային և ձևի առումներով, դուրս բերել: կապ ձևի և նշանակության փոփոխությունների միջև:

Ուսումնական օպերացիաները երրորդ բաղադրիչն են և մտնում են գործողությունների միջոցի մեջ: Օպերացիան և ուսումնական խնդիրը ուսումնական գործունեության կառուցվածքի հիմնական օղակն են:

Յուրաքանչյուր ուսումնական օպերացիա պետք է մշակված լինի: Աշակերտը, կողմնորոշվելով օպերացիաների կազմում, կատարում է դրանք նյութականացված՝ ուսուցչի վերահսկողության տակ: Սովորելով դա անել գրեթե անսխալ՝ նա անցում է կատարում արտասանմանը, և վերջապես, օպերացիաների կազմի կրճատման փուլում նա արագ լուծում է խնդիրը մտքում՝ հաղորդելով ուսուցչին պատրաստի պատասխանը:

Չորրորդ բաղադրիչը հսկողությունն է: Սկզբնապես աշակերտների ուսումնական գործունեությունը հսկում է ուսուցիչը: Բայց աստիճանաբար նրանք սկսում են իրենք հսկել իրենց: Առանց ինքնավերահսկողության հնարավոր չէ ուսումնական գործունեության լիրաժեք զարգացումը, դրա համար էլ հսկողության ուսուցանումը կարևորագույն և բարդ մանկավարժական խնդիր է: Բավարար չէ աշխատանքը հսկել միայն վերջնական արդյունքի հիման վրա, երեխայի համար կարևոր է ուսումնական գործունեության ամբողջ ընթացքի հսկողությունը: Աշակերտին սովորեցնելը՝ վերահսկելու իր ուսումնական գործունեության ընթացքը, նշանակում է նպաստել այնպիսի հոգեկան ֆունկցիայի ձևավորմանը, ինչպիսին ուշադրությունն է:

Հսկողության վերջին փուլը գնահատականն է: Այն կարելի է համարել ուսումնական գործունեության հինգերորդ բաղադրիչ: Երեխան, հսկելով իր գործունեությունը, պետք է կարողանա և ադեկվատորեն գնահատել այն:

Մյուս կողմից, ուսուցիչը, գնահատելով աշակերտների աշխատանքը, չի քավարարվում միայն միավորներ դնելով: Երեխաների ինքնագարգացման համար կարևոր է ոչ այնքան միավորը որպես այդպիսին, այլ բովանդակային գնահատականը, այսինքն՝ բացատրությունը՝ ինչու է դրվել այս կամ այն գնահատական-միավորը, ինչ դրական և բացասական կողմեր ունի պատասխանը: Բովանդակայնորեն գնահատելով ուսումնական գործունեությունը, նրա արդյունքները, գործընթացը ուսուցիչն առաջադրում է որոշակի կողմնորոշիչներ՝ գնահատման չափանիշներ, որոնք պետք է յուրացվեն երեխաների կողմից:

Կրտսեր դպրոցականները բարձր են գնահատում իրենց աշխատանքը, եթե նրա վրա նրանք ծախսել են շատ ժամանակ, ջանքեր՝ անկախ այն բանից, թե ինչ են ստացել արդյուքնում: Ուրիշ երեխաների աշխատանքին նրանք առավել քննադատաբար են մոտենում, քան իրենց սեփականին: Այս կերպ երեխային սովորեցնում են գնահատել ոչ միայն իրենց աշխատանքը, այլև համադասարանցիների աշխատանքը՝ բոլորի համար ընդհանուր կարոններով: Հաճախ օգտագործվում են այնպիսի հնարներ, ինչպիսիք են օրինակ՝ պատասխանների կոլեկտիվ քննարկումը: Այս հնարները դրական էֆեկտ են թողնում տարրական դպրոցում

Ուսումնական գործունեությունն, ունենալով բարդ կառուցվածք, անցնում է կայացման երկարատև ուղի: Նրա զարգացումը շարունակվում է ամբողջ դպրոցական կյանքի ընթացքում, բայց հիմքերը դրվում են ուսուցման սկզբնական տարիներին: Դպրոցական ուսուցանումը տարբերվում է ոչ միայն երեխայի գործունեության հատուկ սոցիալական նշանակալիությամբ, այլև մեծերի օրինակների և գնահատականների հետ հարաբերությունների միջնորդավորվածությամբ: Այս առանձնահատկությունները, ինչպես նաև ուսումնական գործունեության յուրահատկությունը ազդում են երեխայի հոգեկան ֆունկցիաների, անձնային կազմավորումների, կամային վարքի զարգացմանը:

Ուսումնական գործընթացի նպատակադրումը ձևավորվում է ուսումնաճանաչողական դրդապատճառներով, որոնց թվին են պատկանում ուսումնական գործողությունների ընդհանրացված եղանակներ ձեռք բերելու դրդապատճառները:

Ուսուցման արդյունավետությունը բարձրացնում են ոչ թե մեխանիկորեն սերտած ինտեգրացված տեղեկություններով, այլ իրականությունն միջառարկայական կապերով: «Ուսուցման արդյունավետությունը բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է ոչ թե ինտեգրացում, այլ ուսումնական առարկաների ընթացակարգային կորդինացում միջառարկայական կապերի, որոնք արտացոլում են բնության և հասարակության մեջ առկա կապերը»:

Ուսումնական գործընթացի կառուցվածքի կարելորագույն բաղադրամասերը կազմում են ուսումնաճանաչողական դրդապատճառները, ուսումնական պահանջմունքները: Դրանք եւ կազմում են հիմքը, որի ձեւավորումը ուսուցման հիմնական խնդիրներից մեկն է: Ուսուցման հետագա հաջողությունն առաջին հերթին պայմանավորված է նրանով, թե որքանով են դեռեւս տարրական դասարաններում ձեւավորվել այդպիսի դրդապատճառներ: Եթե ուսուցչին հաջողվում է ձեւավորել նման դրդապատճառներ, ապա դրանք, ստանալով նոր բովանդակություն, նպաստում են գործունեության այն ընդհանուր դրդապատճառների ձեւավորմանը, որոնք կապված են դպրոցական դիրքորոշման հետ:

Մասնագիտական-մեթոդական որակների զարգացման դասընթացների անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ անընդհատ ձևավորվում են նոր ուսումնամեթոդական համալիրներ, ստեղծվում են ուսումնական նոր ծրագրեր, դասագրքեր, ուսումնասօժանդակ տարատեսակ նյութեր և միջոցներ: Մատչելի են դարձել տեղեկատվական թվային տեխնոլոգիաները՝ բջջային հեռախոս, թվային ձայնագրիչ, թվային ֆոտոխցիկ, համակարգիչ:

Ուսումնաճանաչողական դրդապատճառները տարբերվում են ճանաչողական հետաքրքրություններից նրանով, որ դրանք ոչ թե պարզապես ուղղված են շրջապատող իրականության երևույթների մասին տեղեկատվության ձեռքբերմանը, այլ ուսումնասիրվող ուսումնական առարկայի կոնկրետ բնագավառում անհրաժեշտ գործողության եղանակների յուրացմանը:

Առաջին հերթին այս տարիքի երեխաները շատ հետաքրքրասեր են: Նրանք գտնում են ավելի շատ բան իմանալ բնական երևույթների, մարդկանց ու շրջապատող աշխարհի մասին: Այդ պատճառով էլ նրանք բազմաթիվ ու բազմապիսի հարցեր են տալիս ուսուցիչներին, ծնողներին ու ծանոթներին: Նրանց այս հատկությունը, եթե

խելացի ուսուցչի կողմից ճիշտ ուղղություն ստանա, ապա կարող է դառնալ նրանց մտահորիզոնի և գիտելիքների ընդլայնման հոգեբանական հիմք: Կրտսեր դպրոցականների մյուս բնորոշ գիծը նրանց հուզական բարձր գրգռվածությունն է: Ուսուցչի հուզիչ խոսքը, վառ գույները, դիտած կինոնկարը, կարդացած հեքիաթը ամբողջությամբ գրավում, կլանում են երեխաներին: Սրան հակառակ երկար ու ձանձրալի խոսքային չոր շարադրանքը, խրատական քարոզները հոգնեցնում, շեղում է նրանց ուշադրությունը:

Ե. Սմիրնովան գրում է. «Երեխային պետք է շփում հասակակիցների, այլ երեխաների հետ: Հնարավոր է, այսպիսի հաստատումը թվա տարօրինակ, քանի որ երեխաները կրտսեր դպրոցական տարիքում դեռևս չեն կարողանում խաղալ միասին, կարողանում են խաղալ միայն կողք կողքի: Բայց նրանք ընդօրինակելու հակում ունեն և ունակ են վարակել մեկը մյուսին այս կամ այն իրավիճակը. ոչ միայն լացը կամ վախը, այլ նաև ուրախությունը, ծիծաղը, ուրախ վազքը և դրանից ստանում են անպատմելի հաճույք»:

Երեխաները հաճախ դժվար են հարմարվում դպրոցին, նրանք մտնում են նոր միջավայր, որտեղ իրենց անծանոթ մարդիկ են շրջապատում: Հաճախ հարմարվողականությունը ուղեկցվում է նյարդային և էմոցիոնալ խանգարումներով: Պատկերավոր ստեղծագործությունը համարվում է երեխանիերի ամենասիրելի զբաղմունքներից մեկը: Երեխայի մոտ առաջանում են բնական ցանկություն նկարելու միջոցով նկարին փոխանցի իր տեսածի և ապրածի մասին տպավորությունները: Նա վերցնում է մատիտներ, ներկեր, վրձիններ, թուղթ և սկսում է ստեղծագործական պրոցեսը: Դրա օգնությամբ երեխան կարող է հաղթահարել վախերը և սրա հետևանքով հարմարվողականության գործընթացը ավելի հեշտ տեղի կունենա:

Հարմարումը օրգանիզմի հարմարվողականությունն է նոր պայմաններին, իսկ երեխայի համար մանկապարտեզն է, անկասկած, համարվում է նոր, նրան դեռ անհայտ տարածություն՝ նոր շրջապատով և նոր հարաբերություններով: «Հարմարումը հանդիսանում է ակտիվ գործընթաց, որը տանում է կամ դեպի դրական (հարմարեցումը, այսինքն, օրգանիզմի և հոգեկանի օգտակար փոփոխությունների ամբողջություն) արդյունքի կամ բացասական (սթրես): Այդ դեպքում առանձնացնում են հաջող հարմարման երկու հիմնական չափանիշներ. ներքին հարմարություն

(Էմոցիոնալ բավարարվածություն) և վարքի արտաքին ադեկվատություն (ունակ է հեշտ և հստակ իրականացնել միաջավայրի պահանջունքները)»:¹

Հարմարվողականությունը կարելի է դիտարկել նաև որպես սոցիալականացման մի մաս և նրա մեխանիզմի որակ: Առանձնացնում են հարմարվողականության երկու տեսակ. հոգեֆիզիոլոգիական և սոցիալ-հոգեբանական: Նրանց միջև գոյություն ունի փոխադարձ կապ: Սոցիալ-հոգեբանական հարմարվողականությունը իրենից ներկայացնում է անհատի դերի տիրապետում նոր սոցիալական իրավիճակ մուտք գործելու ժամանակ: Ըստ արդյունքների սոցիալ-հոգեբանական հարմարվողականությունը լինում է տարբեր. դրական, բացասական, ըստ իրականացման մեխանիզմի՝ ինքնակամ և հարկադիր: Սոցիալ-հոգեբանական հարմարվողականության գործընթացը բաժանվում է մի քանի փուլերի.

- ճանաչողություն;
- դերային կողմնորոշում;
- ինքնահաստատում:

Հարմարվողականությունը իր մեջ ներառում է անհատական ռեակցիաների լայն սպեկտր, որոնց բնույթը կախված է երեխայի հոգեֆիզիոլոգիական և անհատական առանձնահատկություններից, ձևավորված ընտանեկան հարաբերություններից, դպրոցական հաստատությունների պայմաններից: Յուրաքանչյուր երեխա ընտելանում է իր ձևով:

Վերջին ժամանակներս անցկացվել են մի շարք հետազոտություններ, որոնք վերաբերում են այն խնդրին: Նման հետազոտությունների մեծ մասը վերաբերվում էր, առաջին հերթին, այնպիսի խնդիրներին, ինչպիսին են տարբեր հոգեբանական, սոցիալական խնդիրներ ունեցող կրտսեր դպրոցականների ուսումնական դժվարությունները (Օ. Գ. Վլասովա, 1998; Մ. Վ. Գալիմգյանովա, 2006; Ն. Վ. Գոլովկո, 2004; Վ. Գ. Կամենսկայա, 1993; Ե. Ա. Կամիներ, 2001; Ի. Մ. Նիկոլսկայա 2006; Ս. Ա. Օշան 2004; Ռ. Լ. Պատրիկ 2005; Ի. Դ. Ստոիկով 1986):

¹ 1.Լ. Թորքոմյան, «Մանկավարժական հիմունքներ»

2.Բաբանսկի հատոր առաջին

3.Ա. Հովհաննիսյան, Կ. Հարությունյան, Ս. Խրիմյան և ուրիշներ, «Համագործակցային ուսուցում ձեռնարկ», 2006թ

Կրտսեր դպրոցականին ուսումնասիրելու ամբողջական (Բ. Գ. Անանև, 1980, 2001), հոգեկանի զարգացման մշակութա-պատմական կոնցեպցիա (Լ. Ս. Վիգոտսկի, 1956, 1960, 1991), հոգեվերլուծության շրջանակներում անհատի հոգեբանական պաշտպանության տեսության հիմնական դրությունը (Վ. Գ. Կամենսկայա, 1993, Ժ. Լապլանշ, 1996, Է. Ֆրոմ, 1990, 1998): Սոցիալական ադապտացիայի գործընթացների վերլուծությունը հիմնվում է մի շարք ռուս հոգեբանների տեսությունների և հատկապես գործունեության կոնցեպցիայի (Ա. Ն. Լեոնտև, 1981, Դ. Բ. Էլկոնին, 1971, 1995, 2004) և շփման կոնցեպցիայի (Ս. Իլիսինա, 1974, 1983; Ա. Գ. Ռուզսկայա, 1974) վրա:

Կրտսեր դպրոցական տարիքը ընդգրկում է 6-9-10 տարեկանը և որոշվում է երեխայի կյանքում կարևոր հանգամանքներով՝ նրա դպրոց գնալով: Այս ժամանակ տեղի է ունենում երեխայի օրգանիզմի (կենտրոնական և վեգետատիվ նյարդային համակարգ, ոսկրային և մկանային համակարգ, ներքին օրգանների գործունեություն) ինտենսիվ կենսաբանական զարգացում: Այսպիսի վերակազմավորման հիմքում (անվանում են նաև երկրորդ ֆիզիոլոգիական ճգնաժամ) ընկած է հստակ էնդոկրին տեղաշարժ՝ գործողության մեջ ներառելով ներքին արտազատման «նոր» գեղձեր, իսկ դադարում են գործել «հները»: Թեև այս ճգնաժամի ֆիզիոլոգիական էությունը դեռևս ամբողջությամբ սահմանված չէ, ըստ մի շարք գիտնականների, գրեթե 7 տարեկանում դադարում է մակուղեղ գեղձի ակտիվ գործունեությունը, որի արդյունքում սեռային և մի շարք ներքին սեկրեցիաների այլ գեղձերի գործունեության հետ հանվում է արգելակը, օրինակ, մակերիկամային կեղևը և գիպոֆիզը, որը սկզբնավորում է այնպիսի սեռային հորմոնների, ինչպիսիք են անդրոգենները և էստրոգենները: Այսպիսի ֆիզիոլոգիական վերակառուցումը ամբողջ պահուստի մոբիլիզացիայի համար երեխայի օրգանիզմից պահանջում է մեծ լարվածություն:

Ֆիզիոլոգիական ձևափոխությունն երեխայի հոգեկան կյանքում առաջացնում է մեծ փոփոխություն: Հոգեկան զարգացման կենտրոնում առաջ է գալիս կամային ոլորտի ձևավորումը (նախագծում, գործողության և վերահսկման իրականացում): Տեղի է ունենում ճանաչողական գործընթացների (ընկալման, հիշողության, ուշադրության) կատարելագործում, բարձր հոգեկան գործառույթների (գրավոր և բանավոր խոսքի, հաշվման) ձևավորում, որը թույլ է տալիս կրտսեր դպրոցական

տարիքի երեխային իրականացնել արդեն ավելի բարդ մտածողական գործողություններ: Ուսուցման բարենպաստ պայմանների և բավարար մտավոր զարգացման մակարդակի դեպքում, այս հիմքի վրա առաջանում են ստեղծագործական մտածողության և գիտակցվածության զարգացման ենթատեքստեր:

Ուսուցչի ղեկավարությամբ երեխաները սկսում են յուրացնել մարդկային կուլտուրայի հիմնական ձևերի (գիտություն, արվեստ, բարոյականություն) բովանդակությունը և սովորեցնում է գործել սովորույթներին և մարդկանց նոր սոցիալական սպասումներին համապատասխան: Հենց այս տարիքում երեխան առաջին անգամ հստակորեն սկսում է գիտակցել իր և շրջապատի միջև հարաբերությունը, հասկանում է վարքի, բարոյական գնահատականների հասարակական դրդապատճառները, կոնֆլիկտային իրավիճակի նշանակությունը, այսինքն, աստիճանաբար մուտք է գործում անհատի ձևավորման գիտակցական փուլ:

Դպրոց հաճախելը դա երեխայի կյանքում այնպիսի իրադարձություն է, որում, անպայման, տեղի է ունենում նրա վարքի երկու որոշիչ դրդապատճառների հակասություն. ցանկության դրդապատճառը («ուզում եմ») և պարտավորվածության դրդապատճառը («պետք է»):

Երեխայի մոտ յուրաքանչյուր պաշտպանական մեխանիզմ սկզբում կոնկրետ բնագոյային շահագրգռիչների տիրապետման համար ձևավորվում են և կապված է անհատական զարգացման որոշակի փուլի հետ: Դրանց ձևավորման շահագրգռիչներ են հանդես գալիս օնտոգենեզում առաջացած բազմապիսի տազնապները, որոնք հատուկ են երեխաներին:

Բոլոր հոգեբանական գործընթացների նման պաշտպանական մեխանիզմներն ունեն իրենց օբյեկտիվ արտահայտությունը՝ մարդու գործողությունների, էմոցիաների կամ դիտարկումների մակարդակի վրա արտաքին դիտարկման և ամրագրման նշանները: Մի քանի ժամանակակից հետազոտողներ կարծում են, որ պաշտպանական մեխանիզմները, առաջին հերթին, ամուր պաշտպանական վարքային պատկեր է. արտաքին դիտարկման գործողություններ, էմոցիաներ և

մտածողության արտահայտություն, որոնք կատարում են տագնապային իրավիճակներից խուսափելու ֆունկցիա:

Հաղորդակցման ժամանակ հաճախ են ծագում դժվարություններ, որոնք ունենում են թե հոգեբանական, թե սոցիալական դրդապատճառներ: Մանկավարժական պրակտիկայում դրանք ծագում են հիմնականում այն պատճառով, որ հաղորդակցվող մի կողմը՝ երեխան, գտնվում է ինքնաճանաչողության փուլում ունի ցայտուն արտահայտված ինքնահաստատման պահանջմունք: Մյուս կողմը՝ մանկավարժը, մշտապես փորձում է գերակայող դիրք ընդունել և երեխային ենթարկել իր հրահանգներին ու պահանջներին: Այստեղից կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխայի մոտ սկսվում է ձևավորվել պաշտպանական մեխանիզմներ:

Մանկավարժի հաղորդակցման ոճը որոշիչ նշանակություն ունի ուսուցման և դաստիարակության գործընթացի արդյունավետությանը, ինչպես նաև երեխայի պաշտպանական մեխանիզմների ձևավորմանը:

Մանկավարժը պետք է հնարավորինս զգույշ լինի երեխայի հետ հաղորդակցման ժամանակ: Կախված ուսուցչի հաղորդակցական ոճից երեխան սկսում է իր համար ընտրել որոշ պաշտպանական մեխանիզմներ, որոնք իրեն կարող են պաշտպանել ուսուցչի քննադատություններից:

Տարբերակում են ուսուցչի գործունեության մի քանի ոճեր: Հաղորդակցման ժամանակ ուսուցչի առաջին դիրքորոշումը արտացոլում է նրա կողմնորոշումը դեպի անձը, ամեն հարցում նա իր մեջ փնտրում է թերություններ ու ձեռքբերումներ: Երկրորդի ժամանակ ուսուցիչը փորձում է դիմացինի մեջ գտնել հաղորդակցմանը խանգարող հատկանիշներ: Ոչ խոսքային հաղորդակցումը ուսուցչի շարժումների, դիրքի, տեսքի և ձայնի դրսևորումներն են՝ խոսքային տեղեկությունների, երկխոսության փոխանցման ժամանակ: Ոչ խոսքային հաղորդակցման միջոցները ծառայում են խոսքի իմաստի շեշտադրումը ուժեղացնելու համար: Կարող ենք ասել, որ կրտսեր դպրոցական տարիքում պաշտպանական մեխանիզմների ձևավորման վրա իր մեծ ազդեցությունն ունի ուսուցչի հաղորդակցման ոճը:

Ուսուցանման դաս-դասարանային համակարգը ենթադրում է ոչ միայն ուսուցչի հետ, այլև այլ երեխաների հետ հատուկ հարաբերություններ: Ուսումնական գործունեությունն իր բնույթով կոլեկտիվ գործունեություն է: Աշակերտները պետք է

սովորեն միմյանց հետ գործնական հաղորդակցմանը, արդյունավետ փոխազդելու կարողությանը՝ կատարելով համատեղ ուսումնական գործողություններ: Հասակակիցների հետ շփման նոր ձևը հաստատվում է դպրոցական ուսուցման հենց սկզբից:

Հոգեկան զարգացման բարձր մակարդակով 6 տարեկան երեխաների համար բնութագրական է համագործակցային-մրցակցային շփումը տարիքակիցների հետ: Նրանք հետևում են ընդհանուր խաղային նպատակին, բայց միմյանց համարում են մրցակիցեր, հակառակորդներ: Նրանք պլանավորում են իրենց գործողությունները՝ կանխատեսելով արդյունքը, հետևելով ընկերոջ գործողություններին, փորձելով նրան խանգարել:

Դպրոցին անձնային պատրաստվածությունը ներառում է նաև որոշակի վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ: Արդյունավետ ուսումնական գործունեությունը ենթադրում է ադեկվատ վերաբերմունք սեփական ընդունակությունների, աշխատանքային արդյունքների, վարքի նկատմամբ, այսինքն՝ ինքնագիտակցության զարգացվածության որոշակի մակարդակ: Դպրոցականի ինքնագնահատականը չպետք է լինի շատ բարձր և չտարբերակված:

Դպրոցին երեխայի պատրաստվածության մասին սովորաբար դատում են խմբային աշխատանքներում նրա վարքով: Այստեղ շատ կարևոր է և երեխայի կամային ոլորտի զարգացման առանձնահատկությունների դուրս բերումը: Երեխայի վարքի կամային բնույթը դրսևորվում է ուսուցչի առաջադրած պահանջների, կանոնների կատարման ժամանակ: Դրա համար էլ երեխայի կամային վարքի առանձնահատկությունները դուրս են բերվում ոչ միայն դիտման ժամանակ, այլև հատուկ մեթոդիկաների միջոցով:

Այսպիսով, կրտսեր դպրոցական տարիքում ուսումնական գործունեությունը դառնում է առաջնային: Այն բավական բարդ գործունեություն է, որը պահանջում է ժամանակ և ջանքեր. 10-11 տարի: Բնականաբար, այն ունի որոշակի կառուցվածք:

Առաջին բաղադրիչը մոտիվացիան է: Ուսումնական գործունեությունը բազմադրդապատճառականցված է. այն դրդվում և ուղղորդվում է ուսումնական տարբեր դրդապատճառներով: Նրանցում կան դրդապատճառներ՝ առավել ադեկվատ ուսումնական խնդիրներին. եթե նրանք ձևավորվում են աշակերտի մոտ, նրա

ուսումնական գործունեությունը դառնում է արդյունավետ, իմաստավորված: Դ. Էլկոնինը դևանք անվանել է ուսումնա-ճանաչողական դրդապատճառներ: Նրանց հիմքում ընկած են ճանաչողության և ինքնագարգացման պահանջումները: Երեխան պետք է մոտիվացված լինի ոչ միայն ուսումնական գործունեության արդյունքով այլև հենց նրա գործընթացով: Սա նաև սեփական անձնային աճի, ինքնակատարելագործման, ընդունակությունների զարգացման դրդապատճառն է:

Երկրորդ բաղադրիչը ուսումնական խնդիրն է, այսինքն՝ առաջադրանքների համակարգը որոնց կատարման ընթացքում երեխան յուրացնում է գործողությունների առավել ընդհանուր միջոցներ: Ուսումնական խնդիրը անհրաժեշտ է տարբերել առանձին առաջադրանքներից: Սովորաբար երեխաները, լուծելով մեծ քանակությամբ կոնկրետ առաջադրանքներ, իրենք են տարերայնորեն բացահայտում նրանց լուծման ընդհանուր միջոցը, ընդ որում այն միջոցը տարբեր աշակերտների կողմից գիտակցվում է տարբեր չափով: Ջարգացնող ուսուցումը ենթադրում է երեխաների և ուսուցչի կողմից խնդիրների մի մեծ խմբի լուծման միջոցի համատեղ բացահայտում և ձևակերպում: Այս դեպքում ընդհանուր միջոցը դառնում է օրինակ և հեշտ տարածվում է այդ դասի այլ առաջադրանքների վրա, ուսումնական գործունեությունը դառնում է առավել արդյունավետ, իսկ սխալներն աստիճանաբար վերանում են:

Որպես օրինակ՝ կարող է ծառայել լեզվի դասերի ժամանակի կառուցվածքաիմաստային վերլուծությունը: Երեխաները պետք է յուրացնեն բառի նշանակության և ձևի միջև կապը: Դրա համար էլ նա յուրացնում է բառի հետ գործողության հիմնական միջոցները. պետք է փոխել բառը, համեմատել այն նոր ձևավորվածի հետ և իմաստային և ձևի առումներով, դուրս բերել; կապ ձևի և նշանակության փոփոխությունների միջև:

Ուսումնական օպերացիաները երրորդ բաղադրիչն են և մտնում են գործողությունների միջոցի մեջ: Օպերացիան և ուսումնական խնդիրը ուսումնական գործունեության կառուցվածքի հիմնական օղակն են:²

² 1.Լ. Թորքոմյան, «Մանկավարժական հիմունքներ»
2.Բաբանսկի հատոր առաջին

Եզրակացություն

Երեխան, հսկելով իր գործունեությունը, պետք է կարողանա և ադեկվատորեն գնահատել այն:

Մյուս կողմից, ուսուցիչը, գնահատելով աշակերտների աշխատանքը, չի բավարարվում միայն միավորներ դնելով: Երեխաների ինքնագարգացման համար կարևոր է ոչ այնքան միավորը որպես այդպիսին, այլ բովանդակային գնահատականը, այսինքն՝ բացատրությունը՝ ինչու է դրվել այս կամ այն գնահատական-միավորը, ինչ դրական և բացասական կողմեր ունի պատասխանը: Բովանդակայնորեն գնահատելով ուսումնական գործունեությունը, նրա արդյունքները, գործընթացը ուսուցիչն առաջադրում է որոշակի կողմնորոշիչներ՝ գնահատման չափանիշներ, որոնք պետք է յուրացվեն երեխաների կողմից:

Կրտսեր դպրոցականները բարձր են գնահատում իրենց աշխատանքը, եթե նրա վրա նրանք ծախսել են շատ ժամանակ, ջանքեր՝ անկախ այն բանից, թե ինչ են ստացել արդյունքում: Ուրիշ երեխաների աշխատանքին նրանք առավել քննադատաբար են մոտենում, քան իրենց սեփականին: Այս կերպ երեխային սովորեցնում են գնահատել ոչ միայն իրենց աշխատանքը, այլև համադասարանցիների աշխատանքը՝ բոլորի համար ընդհանուր կարոններով: Հաճախ օգտագործվում են այնպիսի հնարներ, ինչպիսիք են օրինակ՝ պատասխանների կոլեկտիվ քննարկումը: Այս հնարները դրական էֆեկտ են թողնում տարրական դպրոցում

Ուսումնական գործունեությունն, ունենալով բարդ կառուցվածք, անցնում է կայացման երկարատև ուղի: Նրա զարգացումը շարունակվում է ամբողջ դպրոցական կյանքի ընթացքում, բայց հիմքերը դրվում են ուսուցման սկզբնական տարիներին: Դպրոցական ուսուցանումը տարբերվում է ոչ միայն երեխայի գործունեության հատուկ սոցիալական նշանակալիությամբ, այլև մեծերի օրինակների և գնահատականների հետ հարաբերությունների միջնորդավորվածությամբ: Այս առանձնահատկությունները, ինչպես նաև ուսումնական գործունեության յուրահատկությունը ազդում են երեխայի հոգեկան ֆունկցիաների, անձնային կազմավորումների, կամային վարքի զարգացմանը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Լ. Թորքոմյան, «Մանկավարժական հիմունքներ»
2. Բաբանսկի հատոր առաջին
3. Ա. Հովհաննիսյան, Կ. Հարությունյան, Ս. Խրիմյան և ուրիշներ, «Համագործակցային ուսուցում ձեռնարկ», 2006թ
4. Սերգեյ Մանուկյան Ընդհանուր մանկավարժագիտություն- 2005թ.
5. Ամիրջանյան Զրույցներ սկսնակ ուսուցչի հետ
6. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, 2009